

Рад примљен: 05. 05. 2014.
Рад прихваћен: 30. 05. 2014.

Наташа Николић¹, др Радован Антонијевић
Универзитет у Београду, Филозофски факултет

**Оригинални
научни рад**

Мишљење наставника о функционалности описног оцењивања

Резиме: У систему образовања и васпитања у Србији описно оцењивање се примењује од школске 2003/2004. године, што је довољно дуго период да се преиспитају ефекти поменутог система. Циљ овог рада је да се утврди мишљење наставника разредне наставе о функционалности описног оцењивања. Узорком су обухваћени наставници разредне наставе из девети основних школа у Краљеву. Полазећи од циља, задајача и постављених хипотеза, у истраживању је коришћена дескриптивна метода, а подаци су прикуљени помоћу упитника. Резултати указују да генерално постоји неадекватан став наставника према примени описног оцењивања. Наставници сматрају да су стручно компетенцији за примену описног оцењивања, али да се у пракси суочавају са различитим тешкоћама. Више од половине наставника (62%) изјаснило се да се у пракси суочава са тешкоћама у примени описног оцењивања. Неке од тешкоћа које су посебно издвојили су следеће: велики број ученика, опширна администрација, недовољно времена, недефинисана и недовољно јасна законска регулатива. Уколико желимо да описно оцењивање покаже своје предности, потребно је конципирано праћење и вредновање резултата које ипак вид оцењивања доноси у пракси, организовање стручна усавршавања, омогућити размену мишљења и искустава, као и мотивисати наставнике да прихвате новине.

Кључне речи: оцењивање, описно оцењивање, квалитет описног оцењивања, постојеће, стандарди.

Увод

У историјском развоју школског оцењивања као доминантан начин бележења ученичког постигнућа јавља се нумерички систем оцењивања. Касније, у настојању да се превазиђу или бар ублаже недостаци нумеричког

оцењивања, као и потреба да се систем оцењивања прилагоди савременом схватању вредновања и оцењивања ученика, уведен је систем описног оцењивања.

Описно оцењивање је начин оцењивања када се ученику у форми разговора или писане белешке саопшти низ информација о његовом раду и постигнућу (Хавелка, Хебиб и Бауцал,

¹ natasani88@gmail.com

2003). Према томе, под описним оцењивањем подразумева се низ писаних или усмених исказа које наставници саопштавају ученицима о њиховом напредовању и планирању даљег учења. Описно оцењивање је најбоље окарактерисати као процес којим се пружају информације наставнику како да прилагоди своје наставне стратегије, као и ученицима како да прилагоде своје стратегије учења потребама конкретних наставних ситуација.

Иако је 2003. године увођење описног оцењивања изазвало одређене полемике и представљало изазов, оно опстаје у школској пракси и десет година касније. Систем описног оцењивања примењује се и у великом броју других земаља, нарочито у нижим разредима. Стални покушаји увођења описног оцењивања код нас од шездесетих година прошлог века, као и у другим земљама, говоре нам о значају и вредности овог система оцењивања.

У литератури постоје бројни аргументи који говоре у прилог увођењу система описног оцењивања. Када се говори о предностима система описног оцењивања, најчешће се истичу његове предности у односу на нумерички систем оцењивања.

Описно оцењивање пружа могућност свестраног упознавања ученика и његовог рада, што самим тим доприноси индивидуализованом приступу у раду са ученицима (Петровић, 1982). Развој ученика и његово постигнуће су динамички процеси; применом описног оцењивања стичемо прецизнији увид у динамику и ток даљег развоја и напредовања ученика. Описна оцена пружа увид не само у ниво постигнућа ученика већ и у његове различите аспекте, као што су: начин на који је успех постигнут, да ли је постигнут захваљујући великом личном напору или повољним утицајем средине, радне навике ученика, самопоуздање итд. Описна оцена по својој природи је аналитичка, што самим тим, за разлику од нумеричке оцене, која даје

само квантитативни приказ постигнућа ученика, позитивно делује на мотивацију ученика за даље ангажовање. Такође, описним оцењивањем се постиже објективније, детаљније и прегледније извештавање о резултатима које ученик постиже (Nikolić and Antonijević, 2013; Трнавац и Ђорђевић, 2005). У литератури се истиче и да је описно оцењивање и објективније у односу на нумеричко зато што се описна оцена изриче на основу поређења постигнућа ученика са унапред дефинисаним критеријумима. Пре свега, тежња ка постизању усаглашености описних оцена са унапред постављеним образовним стандардима обезбеђује постојање јединствених критеријума који ће омогућити објективност оцењивања ученика.

Специфичности описног оцењивања, за које се сматра да мотивишуће делују на ученика и његово залагање у даљем раду, јесу следеће: јасноћа, прецизност и позитиван тон описне оцене (Смиљанић, 1966). Претпоставља се да садржај описне оцене – својим прецизним описом, о томе шта ученик зна, може, уме, као и који су даљи кораци у раду – мотивишуће делује на ученика у односу на нумеричку оцену, која нам не даје детаљан и прецизан увид у предмет оцењивања. Такође, описна оцена је позитивним језиком изражена, са мотивишућим коментарима и у афирмативном облику, што може допринети већем залагању ученика у даљем раду и учењу (Гојков, 1997). Одсуство нумеричке скале и начина да се ученици међусобно упоређују, неки аутори виде као недостатак описне оцене, јер се услед немогућности да се ученици међусобно такмиче, смањује и њихова мотивација за учењем (Хавелка, Хебиб и Бауцал, 2003). На основу реченог, може се закључити да описно оцењивање, за разлику од нумеричког, делује на развој унутрашње мотивације ученика за учење, док нумеричке оцене делују позитивно на формирање спољашње мотивације.

У литератури се, поред поменутих предности, помињу и недостаци описног оцењивања, те ће се у даљем тексту обратити пажња на неке од њих.

Најчешће се као тешкоћа примене описног оцењивања наводи недовољна припремљеност наставника за овакав начин оцењивања (Данојлић, 1984). Описно оцењивање захтева од наставника добро познавање ученика, редовно праћење промена у њиховом раду и развоју, запажање промена у оквиру усвајања наставних садржаја, као и диференциран и индивидуализован приступ сваком ученику, добро познавање програмских циљева, садржаја и компонента (Смиљанић, 1966).

Такође, описно оцењивање је и обиман административни посао. Описна оцена мора бити унета у дневник рада, ћачке књижице и матичну књигу. То од наставника захтева више времена и рада. Велики број ученика у одељењу може бити још једна од препрека у ефикасној примени описног оцењивања. На основу поменутих недостатака описног оцењивања, уочава се да је више реч о тешкоћама у примени описног оцењивања него о недостацима самог система описног оцењивања.

Анализом предности и недостатака описног оцењивања уочава се да је наставник значајан фактор успешне примене описног оцењивања. Квалитет описног оцењивања у великој мери зависиће од наставника, његових карактеристика, способности и знања (Петровић, 1982). Успешност описног оцењивања зависиће и од мишљења и става који наставник има о описном оцењивању.

Описно оцењивање захтева већу активност наставника у свим фазама наставног процеса, од планирања до извештаја о постигнућу ученика (Лоренчич, 1982). Примена описног оцењивања од наставника захтева да анализира програмске циљеве, исходе и садржаје који су предмет праћења и оцењивања како би утврдио

кључне карактеристике предмета оцењивања. Листа дефинисаних карактеристика је основа за праћење учениковог напредовања и вредновања постигнућа. Када изводи описну оцену, наставник утврђује које од тих карактеристика су у целости или делимично заступљене, а које углавном недостају. Законом је предвиђена обавеза да је наставник обавезан да у току школске године четири пута ученике оцени описном оценом и евидентира у предвиђену школску документацију. Ако се у обзир узме број ученика у одељењу, као и број наставних предмета у првом разреду, онда је јасно колики је то додатни напор за наставнике. Неадекватна примена поступка описног оцењивања у пракси може довести до употребе фразеологије и шаблонизма.

Примена описног оцењивања од наставника захтева већу одговорност, посвећеност и ангажованост. Пре свега, од њега се очекује детаљно познавање и разумевање прописаних циљева како би могао да у настави прати оствареност поменутих. Његов задатак је и да информише и упознаје ученике са предвиђеним циљевима учења. Такође, наставник има обавезу да редовно даје јасне, објективне и за ученике разумљиве повратне информације у виду описа постигнућа о њиховом раду и напредовању. Наставник континуирано прилагођава наставу на основу извршених процена ученикових постигнућа. Важан задатак наставника је и да активно укључује ученике у процену сопственог рада и постигнућа.

Како би успешно примењивао описно оцењивање, наставник мора да анализира програмске циљеве, исходе и садржаје који су предмет праћења и оцењивања (Антонијевић, 2013). Циљ те анализе је да утврди кључне карактеристике предмета оцењивања. Листа тих карактеристика је основа за праћење учениковог напредовања и вредновања постигнућа. Када изводи описну оцену, наставник утврђује које од тих карактеристика су у целости или делимично за-

ступљене, а које углавном недостају у посматраним и анализираним активностима.

На основу наведеног описа поступка правилне примене описног оцењивања, произлази да се од наставника очекује да се припреми и прилагоди свим ученицима једног одељења. Према томе, од наставника се захтева један другачији приступ у раду са ученицима, који карактерише већи обим и сложеност рада у процени ученикових постигнућа. Један од битнијих проблема у примени описног оцењивања јесте и негативан став, који неки наставници, услед недовољне упознатости са системом описног оцењивања, недовољне стручне оспособљености, као и већих обавеза, могу да имају према описном оцењивању.

Методологија истраживања

Предмет истраживања у овом раду је мишљење наставника разредне наставе о функционалности описног оцењивања.

Циљ истраживања је испитати мишљење наставника разредне наставе о функционалности описног оцењивања.

Задачи истраживања који произлазе из дефинисаног циља су следећи:

- утврдити мишљење наставника о примени система описног оцењивања у основној школи,
- утврдити мишљење наставника о тешкоћама у примени описног оцењивања,
- утврдити мишљење наставника о сопственој стручној оспособљености за примену описног оцењивања.

Полазна хипотеза истраживања гласи: претпоставља се да постоји позитивно мишљење наставника о функционалности описног оцењивања.

Помоћне хипотезе у истраживању гласе:

- претпоставља се да постоји позитиван став наставника према примени система описног оцењивања у основној школи,
- претпоставља се да се наставници сусрећу са тешкоћама у примени описног оцењивања,
- претпоставља се да наставници себе процењују као стручно компетентне за примену описног оцењивања.

Узорак истраживања чини укупно сто педесет један наставник разредне наставе из девет основних школа из Краљева. Узорак је пригодног карактера. Истраживањем су обухваћени испитаници који су у досадашњем раду имали искуство примене описног оцењивања. Основне школе које су обухваћене истраживањем су следеће: „Вук Караџић“, „Димитрије Туцовић“, „Ђура Јакшић“, „Живан Маричић“, „Јово Курсула“, „Свет Сава“, „Светозар Марковић“, „Чибуковачки партизани“ и „IV краљевачки батаљон“.

Полазећи од предмета, циља и задатака истраживања, као и постављене хипотезе, у овом истраживању коришћена је *дескриптивна метода*. Дескриптивна метода пружа увид у тренутно мишљење наставника о функционалности описног оцењивања. У истраживању је коришћена техника анкетирања, а инструмент помоћу ког су прикупљени потребни подаци јесте упитник.

За потребе обраде података коришћено је регистровање фреквенција и израчунавање процента, као и аритметичка средина за утврђивање средњих вредности.

Анализа и интерпретација резултата истраживања

С обзиром на то да се у систему образовања и васпитања у Србији описно оцењивање примењује од школске 2003/2004. године, може

се прихватити да је протекао довољно дуг временски период да се испита мишљење и став наставника о функционалности примене поменуте врсте оцењивања у васпитно-образовној пракси основне школе у Србији. Први задатак истраживања односи се на испитивање мишљења наставника о примени описног оцењивања у првом разреду основне школе.

Наставници су имали прилику да изнесу мишљење о потреби примене описног оцењивања у нижим разредима основне школе. Одговори наставника представљени су у Табели 1.

Табела 1. Мишљење наставника о примени описног оцењивања.

Да ли је пожељно примењивати описно оцењивање из свих наставних предмета?	F	%
Само у првом разреду.	45	29,69
У свим нижим разредима.	9	6,25
Ни у једном разреду га не треба примењивати.	97	64,06
УКУПНО:	151	100

На основу одговара, може се закључити да већина наставника сматра да описно оцењивање не треба примењивати у нижим разредима основне школе. За примену описног оцењивања само у првом разреду је 29,69% наставника. За потребу примене описног оцењивања у свим нижим разредима основне школе се изјаснило свега 6,25% наставника.

Описно оцењивање се примењује у првом разреду у свим наставним предметима. Једно питање у упитнику се односило на испитивање мишљења наставника о примени описног оцењивања у зависности од тога да ли је наставни предмет обавезан или изборан.

Табела 2. Мишљења наставника о примени описног оцењивања.

У којим наставним предметима основне школе је пожељно примењивати описно оцењивање?	F	%
У обавезним и изборним предметима.	24	15,89
Само у обавезним предметима.	15	9,94
Само у изборним предметима.	70	46,36
Није пожељно примењивати га ни у обавезним ни у изборним предметима.	42	27,81
УКУПНО:	151	100

Нешто мање од половине испитаних наставника се изјаснило да описно оцењивање треба примењивати искључиво у оцењивању изборних предмета у првом разреду. Описно оцењивање не би примењивало 27,81% наставника, ни у обавезним ни у изборним предметима. Сагласно са тренутним начином примене описног оцењивања у основној школи је 15,89% наставника, тј. слажу се да описно оцењивање треба примењивати у оцењивању обавезних и изборних предмета. Свега 9,44% наставника би описно оцењивање примењивало само у оцењивању обавезних предмета.

На основу добијених резултата, може се закључити да генерално међу наставницима преовлађује негативан став према примени описног оцењивања у нижим разредима основне школе. Потребу примене описног оцењивања наставници евентуално препознају у оцењивању изборних предмета.

На мишљење наставника о описном оцењивању у знатној мери може да утиче њихова стручна оспособљеност за примену описног оцењивања (Матовић и Павловић-Бабић, 2005). Недовољно стручних знања, искуства, као и дугогодишња уходаност у примени нумеричког система оцењивања, могу да проузрокују одба-

цивање и формирање негативног става према новини као што је описно оцењивање.

Овим истраживањем настојали смо да обухватимо и мишљење наставника о сопственој стручној припремљености за примену описног оцењивања. Наставници су имали прилику да процене да ли су и у којој мери стекли довољно знања за примену описног оцењивања у току студирања, похађањем стручних семинара или самосталним претраживањем стручне литературе. Једним од питања у упитнику захтевано је од наставника да у растућем низу од 1 до 5 процене сопствену стручну оспособљеност за примену описног оцењивања. Анализом података уочили смо да међу наставницима преовлађује став да су довољно стручно припремљени за примену описног оцењивања. Највећи број наставника је себе оценио са 4, док је нешто нижи проценат наставника своју стручну компетентност лоцирао на број 3. Занимљиво је да готово двупло већи проценат наставника своју стручну оспособљеност процењује највишом оценом – 5, у односу на најнижу оцену – 1. Уколико се израчуна просечна оцена одговара наставника, уочава се да наставници високо процењују сопствену стручну оспособљеност, а просечна оцена износи 3,49. У Табели 3 детаљно су представљени добијени резултати.

Наставницима је доступно да описно оцењивање и његову примену упознају у току студија, на различитим семинарима стручног усавршавања или самосталним коришћењем стручне литературе. С обзиром на поменути три извора информисања о описном оцењивању, од наставника се тражило да процене у којој мери су поменути извори информисања утицали на њихову стручну компетентност у области описног оцењивања. Одговори наставника на поменуто питање представљени су у Табели 4.

Наставници су проценили да су похађањем стручних семинара, као и коришћењем стручне литературе, стекли довољно знања неопходних за примену описног оцењивања. На супрот томе, велики проценат негативних одговора наставника (77,48%) указује на податак да у току студија нису имали довољно прилика да стекну знања о описном оцењивању.

Добијени резултат је очекиван, с обзиром на то да је описно оцењивање релативно скоро уведено у систем образовања и васпитања у Србији. У складу са новонасталим потребама, новине у наставним плановима и програмима факултета, који образују наставнички кадар на тему описног оцењивања, одскора су уведене.

Табела 3. Мишљење наставника о сопственој стручној оспособљености за примену описног оцењивања.

На скали од 1 до 5 процените степен стручне припремљености за примену описног оцењивања (1 – најнижа стручна оспособљеност, 5 – највиша стручна оспособљеност).	F	%	M
1	11,00	7,28	3,49
2	10,00	6,62	
3	50,00	33,12	
4	59,00	39,07	
5	21,00	13,91	
УКУПНО:	151,00	100,00	

Табела 4. Мишљење наставника о сојственој стручној осјобљености за примену описног оцењивања.

Да ли сте довољно информисани о описном оцењивању?	F	%
У току школовања		
Да.	34	22,52
Не.	117	77,48
УКУПНО:	151	100,00
У току похађања стручних семинара		
Да.	109	72,19
Не.	42	27,81
УКУПНО:	151	100,00
Самосталним претраживањем стручне литературе		
Да.	122	80,79
Не.	29	19,21
УКУПНО:	151	100,00

Међутим, ако се издвоје наставници који имају до пет година радног искуства и анализирају њихови одговори (Табела 5), уочава се да нешто мањи проценат наставника, али још увек висок (66,67%), такође процењује да у току студија нису стекли довољно стручних знања за примену описног оцењивања. Чињеница да описно оцењивање у систему образовања и васпитања у Србији постоји десет година, а наставници који имају до пет година радног искуства такође сматрају да у току студија нису стекли довољно знања, говори да извесне промене треба увести у наставне програме факултета како бисмо васпитно-образовну праксу учинили ефикаснијом у домену описног оцењивања.

На питање да ли им је потребно додатно стручно усавршавање у области описног оцењивања (Табела 6), нешто више од четвртине наставника се изјаснило да им је потребно даље стручно усавршавање.

Табела 5. Мишљење наставника о сојственој стручној осјобљености за примену описног оцењивања (до пет година радног искуства).

Да ли сте довољно информисани о описном оцењивању у току школовања?	F	%
Да.	5	33,33
Не.	10	66,67
УКУПНО:	15	100

Табела 6. Мишљење наставника о сојственој стручној осјобљености за примену описног оцењивања.

Да ли вам је потребно додатно стручно усавршавање о описном оцењивању?	F	%
Да.	42	27,81
Не.	109	72,19
УКУПНО:	151	100,00

На основу анализе одговора наставника о сопственој оспособљености за примену описног оцењивања, може се закључити да већина наставника себе процењује као стручно компетентне. У погледу начина на који су стекли знања о описном оцењивању, наставници су проценили да су знања углавном стекли учествовањем на стручним семинарима и користећи стручну литературу. Негативно су проценили утицај студија на припремање за примену описног оцењивања, што нас наводи на закључак да факултети треба више пажње да усмере на припрему наставника за примену описног оцењивања.

Ради добијања прецизнијих информација о мишљењу наставника о сопственој стручној оспособљености за примену описног оцењивања, у упитнику је предвиђено питање отвореног типа како би наставници имали прилику да изнесу сопствено мишљење и запажање о врсти знања потребних за ефикасно примењивање система описног оцењивања. У Табели 7 приказани су најчешћи одговори наставника.

Табела 7. Мишљење наставника о сопственој стручној оспособљености за примену описног оцењивања.

Наведите знања које сматрате да вам недостају у примени описног оцењивања:	F
Стручни семинари, размена мишљења и искуства.	32
Знања из области педагогије, психологије и педагошке психологије.	15
Знања о личности ученика.	10
Како формулисати јасно описну оцену.	8

На основу резултата представљених у табели, уочава се да, према учесталости, наставници најчешће издвајају да су им потребни стручни семинари у циљу размене мишљења и искуства о описном оцењивању. Овај податак говори да је наставницима потребно више практичних знања и примера из праксе. Осим тога, чест одговор да су им потребна знања из области педа-

гогије, психологије, односно знања која се тичу личности ученика, указује на чињеницу да за адекватну примену описног оцењивања наставници треба да располажу знањима и из других сродних области. На крају, може се закључити да наставници себе процењују као довољно стручно оспособљене за примену описног оцењивања, али и да међу наставницима постоји свест да им је у одређеним областима потребна додатна и континуирана стручна подршка.

На мишљење и став који наставници формирају о описном оцењивању утичу и тешкоће са којима се сусрећу у пракси описног оцењивања. Услов за адекватну примену система описног оцењивања јесте да тешкоће у примени описног оцењивања у пракси буду сведене на минимум. Пошло се од претпоставке да наставници наилазе на одређене препреке и тешкоће у примени описног оцењивања.

Као што смо већ претпоставили, на питање *Да ли се у примени описног оцењивања сусрећете са тешкоћама*, велики проценат наставника се изјаснио потврдно.

Табела 8. Мишљење наставника о тешкоћама у примени описног оцењивања.

Да ли се у примени описног оцењивања сусрећете са тешкоћама?	F	%
Да.	93	61,59
Не.	58	38,41
УКУПНО:	151	100,00

Резултати у Табели 8 говоре да више од половине наставника има извесних тешкоћа у примени описног оцењивања. Како се не бисмо задржали само на констатацији да тешкоће постоје у пракси описног оцењивања, у упитнику се од наставника тражило да одговоре на питање шта највише омета успешну примену описног оцењивања у школској пракси. У наредној табели су представљени резултати.

Табела 9. Мишљење наставника о тешкоћама у примени описног оцењивања.

Шта највише омета ваљано описно оцењивање?	F	%
Лоши услови рада у школи.	18	11,92
Велики број ученика у одељењу.	98	64,90
Недовољно обучени наставници.	8	5,30
_____ (упишите ваше мишљење).	27	17,88
УКУПНО:	151	100,00

Резултати истраживања представљени у Табели 9 показују да за наставнике највећу тешкоћу у примени описног оцењивања представља велики број ученика у одељењу. На другом месту по учесталости су тешкоће које су наставници самостално наводили, као што су: повећан обим посла, опширна администрација, недовољно времена, велики број ученика у одељењу, недефинисани закони и превелика слобода итд. Добијени подаци нам говоре да је за ефикасну при-

Табела 11. Мишљење наставника о тешкоћама у примени описног оцењивања.

Шта би требало учинити како би се систем описног оцењивања побољшао?	
ПРЕДЛОЗИ НАСТАВНИКА	F
Обука родитеља ради њиховог упознавања са поступком описног оцењивања.	23
Смањити број ученика у одељењу.	22
Семинари о описном оцењивању, пре свега семинари у виду размене искустава, практичне обуке и примера из праксе.	16
Стандардизовати критеријуме описног оцењивања на нивоу система васпитања и образовања.	10
Побољшати услове рада, најчешће се мисли на материјално-техничке услове и опремљеност школе.	8
Смањити администрацију и обим документације о описном оцењивању.	8
Доступност стручне литературе и приручника о описном оцењивању.	5
– Прецизно одредити шта описно оцењивање обухвата, тј. садржи; – Уз описне оцене користити и нумеричке; – Описно оцењивање треба примењивати у оцењивању само неких предмета, а не свих; – Више времена за описно оцењивање; – Више простора у дневнику; – Увести електронске дневнике итд.	ОСТАЛИ

мену описног оцењивања потребно обезбедити и одређене организационе услове рада школе, као што је оптималан број ученика у одељењу. Према томе, неопходно је обезбедити прилагођавање организационих услова рада школе новонасталим потребама.

Табела 10. Мишљење наставника о тешкоћама у примени описног оцењивања.

Да ли имате довољно времена за вођење документације у описном оцењивању?	F	%
Да.	28	18,54
Не.	123	81,46
УКУПНО:	151	100,00

Потреба детаљнијег и опширнијег вођења документације о описном оцењивању за наставнике може представљати потенцијалну тешкоћу која ће повратно утицати и на став који наставници имају о систему описног оцењивања. Као што смо очекивали, већина испитаника (81,46%) негативно је одговорила на питање *Да ли имате*

довољно времена за вођење документације у описном оцењивању? и потврдила постављену претпоставку.

Последње питање у упитнику гласило је *Шта би требало учинити како би се систем описног оцењивања побољшао?*. Овим отвореним питањем настојало се да наставници изнесу свој суд и мишљење о томе шта је у школској пракси потребно предузети како би се систем описног оцењивања успешно примењивао. У наредној табели представљени су одговори наставника према учесталости.

Иако се питањем од наставника тражило да наведу предлоге за побољшање примене описног оцењивања у школској пракси, највећи број наставника, чак тридесет пет, дало је одговор да је потребно укинути описно оцењивање, што потврђује негативан став који наставници имају о систему описног оцењивања.

Анализом одговора из претходне табеле уочава се да промене треба увести у област сарадње са родитељима, континуиране стручне подршке наставницима у примени описног оцењивања, као и побољшање организационих услова (број ученика у одељењу, више времена за различите активности, већи простор у дневнику и тако даље).

Закључак

Описно оцењивање представља саставни део наставе и учења. Користи се да би ученицима пружио повратну информацију о сопственом напретку и развоју, као и да помогне наставнику да разуме учење ученика. На основу описних оцена може се формирати не само целовита слика о напретку ученика већ и дефинисати наредне кораке у учењу и настави.

У истраживању је постављена општа хипотеза да постоји позитивно мишљење наставника о функционалностима описног оцењивања. Међутим, увидом у истраживачке резул-

тате који су добијени анализом одговора наставника, увиђа се да генерално постоји негативан став и отпор наставника према примени система описног оцењивања у основној школи.

Наставници себе углавном процењују као стручно компетентне особе за примену описног оцењивања. Своју стручну оспособљеност велики проценат наставника је потврдно проценио. Као што смо и очекивали, стручни семинари су највише допринели стручном оспособљавању наставничког кадра, на другом месту је самостално самообразовање наставника, а тек на последњем је стицање компетенција у току студија. Иако су високо проценили своју стручну оспособљеност за примену описног оцењивања, најчешћи одговор на питање како треба побољшати примену описног оцењивања јесте похађање стручних семинара, што указује на чињеницу да наставници препознају потребу континуираног стручног усавршавања у области описног оцењивања.

Претпоставка да се наставници сусрећу са тешкоћама у примени описног оцењивања се потврдила. Наиме, велики проценат наставника се изјаснио да се сусреће са тешкоћама у примени описних оцена. Највише наставника у великом броју ученика у одељењу види препреку у примени описних оцена, осим тога наводе се и нејасни критеријуми, недефинисани образовни стандарди, лоши услови у школи, опширна администрација и тако даље, и све су то само неке од тешкоћа које су наставници издвојили. Недовољно времена за вођење школске документације је такође једна од тешкоћа која у великој мери може допринети да се јави одбојност према систему описног оцењивања. Поставља се питање у којој мери наведене тешкоће доприносе формирању негативног става о описном оцењивању и да ли би њиховим неутралисањем дошло до битније промене става наставника.

Резултати истраживања показују не само мишљење које међу наставницима преовлађује

већ нам омогућују да формирамо слику о начину примене описног оцењивања у нашим школама, као и предностима и недостацима примене поменутог система описног оцењивања.

Након протекле деценије примене система описног оцењивања у нашој земљи, неопходно је предузети опсежна истраживања како бисмо уочили докле се стигло са реформом започетом школске 2003/2004. године, у области праћења напредовања и постигнућа ученика, као и шта даље треба предузети у овој области.

Резултати истраживања указују да је наставницима, као непосредним практичарима, потребна стручна подршка за ефикасну примену описног оцењивања. Важно је организовати стручна усавршавања, омогућити размену мишљења и искустава, као и мотивисати наставнике да прихвате новине. Према томе, описно оцењивање и даље треба да заокупља пажњу стручне јавности. Неопходно је континуирано се бавити преиспитивањем ефеката поменутог начина вредновања ученичког постигнућа.

Литература

- Гојков, Г. (1997). *Документација*. Београд: Учитељски факултет.
- Данојлић, М. (1984). Описно оцењивање. *Оцењивање* (31–32). Београд: Просветни преглед.
- Лоренчич, Б. (1982). О проблематици аналитичког оцењивања ученика. *Праћење и оцењивање ученика – зборник радова* (54–58). Београд: Завод за унапређивање васпитања и образовања Београда.
- Матовић Н. и Павловић-Бабић, Д. (2005). Мишљење учитеља о описном оцењивању првака. *Иновације у настави*, 2, 56–64.
- Петровић, К. (1982). Описно оцењивање. *Праћење и оцењивање ученика – зборник радова* (68–76). Београд: Завод за унапређивање васпитања и образовања Београда.
- Смиљанић, Ђ. (1966). *Нека питања оцењивања ученика*. Београд: Завод за издавање уџбеника СР Србије.
- Трнавац, Н. и Ђорђевић, Ј. (2011). *Педагогија*. Београд: Научна књига.
- Хавелка, Н., Хебиб, Е. и Бауцал, А. (2003). *Оцењивање за развој ученика*. Београд: Министарство просвете и спорта.
- Antonijević, R. (2013). Evaluation of student achievement: qualitative and processual aspects. In: Nikolić, R. (ed.). *International scientific conference „Teaching and learning – quality of educational process“. Book of proceedings* (29–40). Užice: Teacher Training Faculty.
- Nikolić, N. and Antonijević, R. (2013). Class teacher’s perceptions about descriptive evaluation. *Research in Pedagogy*, Vol. 3, No. 2, 31–47. Vršac–Belgrade.

Summary

In the system of education and pedagogical work in Serbia, descriptive marking has been applied since the school year 2003/2004, and this is sufficiently long period for summarising effects of this system. The aim of this paper is to determine the attitude of primary school teachers about the function of this system. The sample included primary school teachers from nine primary schools in Kraljevo. Starting from the aim, tasks and stated hypotheses, we used descriptive method in the research, and the data were gathered by the questionnaire. Results show that generally, there is a negative attitude of teachers towards application of the descriptive marking. Teachers think that they are professionally competent for application of descriptive marking, but in praxis they face difficulties in applying descriptive marking. Some of the difficulties which should be pointed at are: too many students, too much administrating, insufficient time, undefined and unclear law regulations. If we want descriptive marking to show advantages, we should continually follow and evaluate results which this form of marking brings in praxis, organise professional development, enable exchange of ideas and experience, and motivate teachers to accept innovations.

Key words: marking, descriptive marking, quality o descriptive marking, achievement, standards.